

Förskola och grundskola

Uppdragsplan 2019-2022

Nämnd:

För- och grundskolenämnden

Ordförande:

Moa Brydsten (S)

Yttre kvalitet

Förbättrade studieresultat

Att lyckas i utbildning är den starkaste skyddsfaktorn för barn och elever. En genomförd utbildning ger individen förutsättning till studier och/eller arbete. Kommunen behöver välutbildade och aktiva medborgare som kan och vill bidra till ett hållbart samhälle.

Förskolan och grundskolan en plats för lärande

Barn i förskolan och elever i grundskolan ska uppleva lärande och lärmiljöer som kreativa, stimulerande, utmanande och av hög kvalitet. Lärandet ska möta barn utifrån varje barns förutsättningar för ett livslångt lärande. Undervisningen skall präglas av ett gott pedagogiskt ledarskap. Former för kollegialt lärande ska utvecklas där lärande och undervisning står i fokus för skolornas utvecklingsarbete. Allt utvecklingsarbete skall bygga på beprövad erfarenhet och aktuell forskning om skolan/förskolan.

Med fokus på barnets bästa behöver samverkan mellan olika verksamheter utvecklas och förbättras exempelvis mellan skola och fritidshem samt mellan för- och grundskolan och gymnasiet vad gäller kommunal helhetssyn kring nyanlända inom etableringsreformen och ensamkommande flyktingbarn.

Delaktighet och inflytande

Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör hen. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad (artikel 12 i FN:s barnkonvention). Barns och elevers delaktighet och inflytande i sitt lärande och i sina arbetsmiljöer ska därför stärkas liksom förmågan att uttrycka sin åsikt, göra egna val och fatta självständiga beslut.

Nolltolerans ska råda mot all diskriminering och annan kränkande behandling varför arbetet ska systematiseras utifrån en väl förankrad likabehandlingsplan.

Mål

- Umeås kommunala grundskolor ska ligga bland de tre första kommunerna jämfört med kommuner i kommungruppen större städer avseende skolresultat
- År 2025 ska pojkar prestera 20 % bättre än genomsnittet i kommungruppen större städer
- Andel elever behöriga till gymnasiet ska öka till 95 % behöriga år 2025 (exklusive nyanlända)
- Upplevelse av trygghet i barns och elevers lärande ska öka
- Upplevelse av inflytande och delaktighet i barns och elevers lärande ska öka
- Elevfrånvaron ska minska

Nämndens uppdrag till förvaltningen

- A. Att utveckla pedagogiska metoder som bemyndigar eleverna och därigenom ökar deras inflytande över utbildningen

Attraktiv utbildning

Vi vill att Umeå kommuns förskolor och grundskolor skall vara det naturliga valet för barn, elever och föräldrar. Verksamheten ska där utmärkas av aktiv utveckling och hög kvalitet.

Hållbarhet

I alla verksamheter och i all undervisning ska arbetet med lärande för hållbar utveckling och De globala målen inkluderas. Förskolans och skolans arbete med De globala målen förutsätter ett medvetet arbete på varje enhet i frågor som gäller hållbarhetsfrågor t e x demokrati, mänskliga rättigheter och miljö utifrån läroplanernas övergripande mål och riktlinjer. Barn, elever och personal ska ges möjlighet att bidra till att en hållbar utveckling blir verklighet. Perspektivet ungas hälsa ska beaktas. Det handlar framförallt om upplevelse av stress, otrygghet och kränkande behandling.

Suicid eller självmord är ett betydande folkhälsoproblem i Sverige, liksom i övriga världen. Bland unga personer i åldern 15-29 år utgör suicid den vanligaste dödsorsaken. Det är också en hög risk bland äldre personer med psykiskt nedsatt hälsa. Att arbeta med suicid-prevention är ett arbete som behöver göras samordnade och med synkroniserade åtgärder i samtliga kommunens verksamhetsområden. Handlingsplanen kan med fördel ingå som ett delprogram inom Umeå kommuns "Program för säkerhet och trygghet". Syftet med delprogrammet blir att samordna resurser och skapa ett lärande genom händelseanalyser till förbättrande åtgärder med syftet att minska andelen personer som begår suicid eller som försöker begå suicid.

Samverkan genom HLT-möten (hälsa, lärande, trygghet) mellan skola, socialtjänst och hälso-centraler ska fortsätta att utvecklas.

Funktionsprogrammet för förskolan och grundskolan ska vara vägledande när det gäller utformning av lärmiljöer och utemiljöer.

Mål

- Andelen barn och elever i kommunala enheter ska bibehållas
- Ungas hälsa 13-16 år ska förbättras (index 0-100)

Nämndens uppdrag till förvaltningen:

- B. Att komplettera och slutföra funktionsprogrammet för grundskola och skolbarnomsorg.
- C. Att ta fram en handlingsplan för att nå kommunfullmäktiges mål om 15 barn per grupp i snitt i förskolan med målet att nå upp till Skolverkets allmänna råd för barngruppernas storlek. Handlingsplanen ska innefatta en tidplan och en finansieringsplan.
- D. Att upprätta en gemensam samordnad handlingsplan inom suicid där samtliga verksamhetsområden ingår med egna mål och aktiviteter.
- E. Förskolor och skolors arbete med De globala målen ska för barn och elever vara synliggjorda genom lärande och aktiva handlingar på enheten
- F. All personal ska ges möjlighet att delta i kompetenshöjande insatser för att arbetet med De globala målen och lärande för hållbar utveckling ska underlättas
- G. Revidera handlingsplan för lärande för hållbar utveckling (LHU) 2019-2022
- H. Att utreda hur pedagogisk omsorg ska organiseras för att säkerställa behov av personal och platser i pedagogisk omsorg
- I. Att göra en uppföljning av implementeringen av den reviderade handlingsplanen för *Samverkansrutin mellan socialtjänst och skola för barn och ungdomar placerade i familjehem eller HVB* så att den är känd för alla berörda

Kommunfullmäktiges uppdrag till förvaltningen:

- Att implementera hållbarhetsbokslut inom alla verksamheter i Umeå kommun

Ökad likvärdighet

Alla barn och elever erbjuds likvärdiga förutsättningar i sitt lärande och når sin fulla potential både kunskapsmässigt och socialt. Vi tar tillvara de goda förutsättningarna som finns i Umeå kommun och ger barn och elever bästa möjliga start i det livslånga lärandet.

Studieresultaten skiljer sig mellan olika skolor i kommunen, inom skolor och mellan grupper. Varje elev ska ha möjlighet att uppnå kunskapsmålen i alla ämnen, oberoende av föräldrarnas utbildning, bakgrund och könstillhörighet eller förutsättningar i övrigt.

För- och grundskolan ska sträva efter att få en spridning av nyanlända elever till flera skolor för att därigenom motverka segregation. Alla nyanlända elever ska möta anpassningar och utmaningar utifrån vad de pedagogiska kartläggningarna visar.

Undervisning i särskilda skolor, i specialklasser eller avdelningar inom en viss skola på varaktig basis ska vara en undantagslösning. Huvudinriktning när det gäller särskola mm ska vara inkludering.

Pedagogisk infrastruktur

Barn och elever ska ges möjlighet att utveckla digital kompetens som en del i det livslånga lärandet och som en förberedelse för arbetslivet. Digitala verktyg ska nyttjas som ett hjälpmedel för att uppnå utbildningens mål och utgöra ett kvalitetshöjande verktyg i förskolans och grundskolans miljöer. Den nationella IT strategin ska vara vägledande i det långsiktiga arbetet med digitaliseringen av Umeå kommuns förskolor och grundskolor.

För- och grundskolan ska ha en väl utbyggd elevhälsa med bred kompetens. Inom verksamheterna ska undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas på ett sådant sätt att elever får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Elevhälsans arbete med särskilt stöd till elever ska på ett tydligare sätt införlivas i skolornas systematiska kvalitetsarbete.

Elevhälsan har också ett uppdrag gentemot barn i förskolan. Elevhälsans särskilda fokusområden riktade till barn i förskolan är utvecklings-/beteendesvårigheter och gruppen barn till nyanlända.

Kulturskapande aktiviteter ska kontinuerligt erbjudas till alla och alltid planeras utifrån ett likvärdighetsperspektiv. Kulturaktiviteter ska ha en inriktning att så många barn och elever som möjligt får ta del av dessa aktiviteter och verksamheter. Aktiviteterna ska i huvudsak ske i grupp.

Inkludering, jämställdhet och mångfald

Alla verksamheter ska tillämpa ett normkritiskt perspektiv i likabehandlingsarbetet för att fokusera på de normer och maktstrukturer som är knutna till diskrimineringsgrunderna.

Hedlunda förskola ska verka förebildligt för kommunens alla förskolor i arbetet med förskolans grundläggande värden med fokus på genus.

Samverkan ska ske med Sveriges nationella minoriteter för att stärka deras möjligheter och rättigheter till inflytande och främja minoritetsspråken. Särskilt prioritera att erbjuda förskola helt/delvis på samiska och finska vid efterfrågan.

Förskola ska erbjudas på obekväma arbetstider.

Mål

- De skolenheter som har lägst meritvärde och minst andel behöriga elever till gymnasiet ska förbättra sina resultat i högre grad än övriga skolor i kommunen
- Aktiviteter under skoldagen ska vara avgiftsfria
- Alla förskolor ska visa höga och likvärdiga resultat i föräldraenkäten
- Öka jämställdheten i elevernas studieval

Nämndens uppdrag till förvaltningen:

- J. Hedlunda förskola; att uppdrag kring att arbeta med genus ska definieras och en modell för att sprida arbetssätt och metoder ska tas fram
- K. Att utifrån skolverkets allmänna råd kartlägga fritidshemmens verksamhet för att synliggöra hur resurserna för fritidshemmen används
- L. Att utreda förutsättningarna för samisk integrering alternativt sameskola inom ett skolområde
- M. Att uppdra åt utbildningsdirektören att i samverkan med direktörerna inom samhällsbyggnad, äldreomsorg, socialomsorg samt personal att initiera ett arbete för att se över möjligheter att kombinera arbetsuppgifter inom och mellan respektive verksamheter
- N. Utreda hur det pedagogiska stödet riktat till barn och elever med behov inom NPF utvecklas i enlighet med styrdokument och nämndens intention om inkludering
- O. Utreda hur kommungemensamma resursklasser ska organiseras avseende behov av antal klasser, lokaler och omfattning
- P. Att bilda ett forum för ökad intern samverkan kopplat till det sociala uppdraget i läroplanen med fokus på jämställdhet i syfte att stödja det pedagogiska ledarskapet. Arbetet ska utgå från läroplansuppdraget, nämndernas uppdragsplaner, kvalitetsarbetet och de horisontella målen. Forumet leds av utbildningsdirektören.

- Q. Genomföra en kartläggning av grundskolornas biblioteksverksamhet samt lärarnas och bibliotekariernas samverkan för att stärka det pedagogiska uppdraget

Inre kvalitet

Attraktiv utbildning

Arbetsmiljön ska förbättras

Det kan konstateras att sjukfrånvaron i för- och grundskolan, i likhet med övriga Sverige, ökat de senaste åren. För att komma tillrätta med detta arbetar för- och grundskolenämnden i enlighet med KS kommunövergripande åtgärdsplan, som syftar till att skapa en hållbar arbetsmiljö och minska sjukskrivningarna. Det kan konstateras att det främst är förskoleverksamheten som står för de höga sjuktalen och att dessa sjuktal i huvudsak härrör sig från sjukfrånvaroperioder från 91 dagar och längre.

I uppföljningar av arbetsmiljösituationen inom nämndens område framgår att rektorer och för- och grundskolechefer upplever en hög arbetsbelastning. Det finns även en upplevd hög arbetsbelastning bland våra pedagoger att hantera. Ett flertal åtgärder pågår, bland annat har insatser vidtagits för att säkerställa det administrativa stödet till skolledare.

För att förbättra arbetsmiljön och förutsättningar i ledarskap så att föredömliga pedagoger och skolledare väljer Umeå kommun som arbetsgivare, behöver beslutade åtgärder tid för att processas och implementeras. Beslutade åtgärder återfinns i aktivitetsplanen kopplad till beslutad kompetensförsörjningsplan för 2018-2022 samt i KS åtgärdsplan för att minska sjukskrivningarna.

Säkerställa behörighetsreformen

Från 1 juli 2015 krävs legitimation för lärare och förskollärare för att självständigt få sätta betyg och för att kunna bli tillsvidareanställda. För att få undervisa krävs både legitimation och behörighet. För de lärare och förskollärare som undervisar i särskolan gäller övergångsbestämmelser om undantag från kravet på legitimation och behörighet fram till den 30 juni 2021. Undantag från legitimationskrav är tillsvidareanställd personal i fritidshem, yrkeslärare och modersmålslärare.

Mål

- All personal i legitimationsgrundande yrke ska ha legitimation
- Sjukskrivningarna ska minska främst inom förskolans yrkesgrupper
- Öka antalet nyanställningar och praktikplatser för personer med funktionsnedsättning

Nämndens uppdrag till förvaltningen:

- R. Att utreda vilka andra yrkeskategorier/kompetenser som kan anställas i skolan för att lärare och rektorer ska få arbeta med sitt kärnuppdrag och minska arbetsbelastningen
- S. Att utreda möjligheten att införa personalpooler i grundskolan
- T. Att minska användandet av korttidsvikarier genom att exempelvis arbeta med resurseffektiva personalpooler, ökad grundbemanning, utbildningsinsatser inom områden som bemanningsekonomi och schemaläggning. Återkoppling till nämnden sker varje tertiäl.
- U. Att inom utbildningsområdet fasa ut användandet av bemanningsföretag
- V. Att erbjuda elever som utbildar sig till barnskötare heltidsanställning inom kommunens förskola efter godkänd gymnasieutbildning
- X. Genomföra en inventering av behovet av fortbildning, vidareutbildning, utbildning och kompetensutveckling i samverkan med personal och ledare, såväl i didaktisk/pedagogisk bemärkelse som ämneskompetensmässig bemärkelse och föreslå en modell för densamma i kommunal regi

Ekonomi

Kommunfullmäktiges budgetbeslut för 2019 innebär för för- och grundskolenämnden ett tillskott på 94,4 mnkr avseende indexuppräknings och tillkommande behov utifrån volymökningar inom verksamheterna. För- och grundskolenämndens budgetram för 2019 är 1 911,8 mnkr.

Volymökning

Befolkningsprognosen för Umeå kommun visar att alla åldersgrupper som inryms inom för- och grundskolans verksamheter fortsätter att öka. Både inom förskolan och grundskolan är ökningen kraftig under kommande tioårsperiod. Under 2019-2028 ökar antalet 1-5 åringar med ca 1 400 barn (18 %) vilket innebär en ökning av ca 1 300 barn i förskolans verksamhet. Antalet barn i förskoleklass och grundskola, 6-15 åringar, ökar med ca 1 900 under 2019-2028, vilket också innebär en ökning på 14 procent. Ökningen är kraftigast under första halvan av tioårsperioden.

Utifrån att antalet barn i de lägre åldrarna i grundskolan ökar så ökar även behovet av fritidshem.

Prioriteringar av tillskott av medel

För- och grundskolenämnden har fått ett tillskott på 94,4 mnkr i fullmäktiges budgetbeslut för 2019. Tilldelningen har möjliggjort för nämnden att ge alla verksamheter kompensation för bedömda löneökningar och indexuppräknings för 2019. Detta inkluderar både elevpengsfinansierad verksamhet och anslagsfinansierade verksamheter.

För- och grundskolenämnden har en elevpengsbaserad resursfördelningsmodell avseende förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola, särskola och fritidshem. Detta innebär att förskolor och grundskolor erhåller medel utifrån en peng per barn/elev och år. Den del av verksamheterna som finansieras via elevpeng erhåller således kompensation både för volymökningar och index 2019. Detta innebär att samma reella förutsättningar gäller 2019 som för 2018 i dessa verksamheter.

Inom särskolan bedöms också elevantalet öka. En del av särskolan är anslagsfinansierad. Det är den del som avser omvårdnad. Detta anslag förstärks med ca 1 mnkr avseende ökningen av elever.

Utifrån ett ökat antal barn och elever och ett underskott i förhållande till budget under 2018 avseende tilläggsbelopp, sökbara medel för barn med extraordinära behov, förstärks

budgeten avseende detta med 6,9 mnkr 2019. I detta ingår också att tilläggsbelopp från och med ht 2018 även betalas ut till statliga Hällsboskolan, vilket inte gjorts förut.

Budget för skolskjutsar förstärks utifrån den stora ökningen av elever i grundskolan.

Övriga verksamheter inom nämndens ansvarsområde erhåller kompensation för löneökningar och andra kostnadsökningar, men inget tillskott för volymökningar. Detta gäller t ex elevhälsan, kompetenscentrum flerspråkighet, studie- och yrkesvägledning, den politiska nämnden samt musikskolan. Dessa verksamheter har inte en elevpengsbaserad budget, dvs en budget som direkt justeras utifrån volymförändringar. Detta innebär att dessa verksamheter måste anpassa arbetssätt mm för att klara av ett ökat elev/barnunderlag med samma personalstyrka som 2018. Bedömningen är dock att elevhälsan kommer att kunna erhålla medel från det nya statsbidraget likvärdiga förutsättningar i grundskolan, som riktar sig mot både grundskola och elevhälsa. För hösten 2018 har Umeå kommun beviljats 6,6 mnkr i detta statsbidrag och bedömningen är att tilldelningen kommer att öka betydligt de kommande två åren då detta statsbidrag byggs ut. Även grundskolan kommer att kunna nyttja riktade satsningar utifrån det nya statsbidraget.

I enlighet med grundskolans resursfördelningsmodell skall nämnden inför varje budgetår fastställa det generella tillägget för liten skola i mindre tätort, samt det individuella tillägget för mycket små skolor i mindre tätort. För 2019 fastställs det generella tillägget för liten skola i mindre tätort till 155 tkr per skola och år. Fyra skolor erhåller ett individuellt tillägg för mycket liten skola i mindre tätort. Dessa skolor är Överboda skola, Botsmarks skola, Sörmjöle skola, samt Rödåsels skola. Dessa skolor får 300 tkr, 500 tkr, 155 tkr respektive 700 tkr i tillägg utöver elevpengen. Detta är 1,3 mnkr mindre än 2018 vilket främst förklaras av att Överboda skola i dagsläget endast har förskoleklass och fritidshem, samt fler elever än 2018 i Botsmark och Sörmjöle skola.

Enligt resursfördelningsmodellen ska också för- och grundskolenämnden i samband med budgetbeslutet fastställa grundbeloppet för faktor 1,0 i tilldelningen till grundskolan, fastställa "differentierad kompletterande ersättning" avseende faktor 1,0 för nyanlända elever i reguljär klass (elever med lågt eller medel HDI i åk 7-9 som gått i skola i Sverige 0-18 månader) samt fastställa grundbeloppet till fritidshem avseende faktor 1,0. Dessa belopp är samma som för 2018 men uppräknade till 2019 års prisnivå.

Den bedömda effekten av det kommungemensamma processförbättringsarbetet, 16,7 mnkr för för- och grundskolenämnden, som initierades 2017 efter en ramsänkning på motsvarande belopp, ligger kvar på verksamheten för administration. Detta är anledningen till att nämnden ser ut att ha en mycket liten budget för administration. Nämnden ser stora svårigheter i att effektuera denna ramsänkning då hela grundskolan omfattas av den så kallade inlåsnings effekten till följd av riktade statsbidrag. Staten har villkorat att kostnaden

per elev, justerat för index, inte får sänkas. En sänkning innebär att kommunen inte längre uppfyller kraven för de riktade statsbidragen Lågstadiesatsningen (22 mnkr 2018) och Likvärdiga förutsättningar i grundskolan (6,6 mnkr 2018).

Om dessa processförbättringar kan genomföras inom andra delar än grundskolan kommer dessa 16,7 mnkr (helt eller delvis) att fördelas ut på de verksamheter som är berörda. Detta belopp påverkar inte beräkningen av bidrag till fristående skolor, förskolor eller pedagogisk omsorg innan konkreta åtgärder vidtagits.

Kommunens ekonomiska läge och det faktum att de stora volymökningarna inom nämndens verksamheter fortsätter de kommande åren, gör att det är av yttersta vikt att arbeta med långsiktiga strukturella åtgärder för att klara den ekonomiska utmaning som det innebär. Ett led i detta är att fortsätta nämndens arbete med lokaleffektivisering. Lokaleffektivisering ska ske ur ett verksamhetsperspektiv med målet att åstadkomma långsiktigt hållbar kompetens- och resurshantering som motsvarar skollagstiftningens krav på huvudmannen.

För- och grundskolenämndens budgetram fördelas mellan verksamheterna enligt bilaga.

Mål

- Effektivisera lokalnyttjandet

Nämndens uppdrag till förvaltningen:

- Y. Att ta fram förslag till revideringar av resursfördelningsmodell för förskola och grundsärskola.
- Z. Att delta i det kommunövergripande arbetet med jämställdhetsanalyser på Umeå kommuns budget, som jämställdhetsutskottet beslutat ska genomföras senast 2019. Att djupare analys görs inom nämndens budget avseende ett begränsat område som nämnden anser viktigt att beakta och jobba vidare med
- Å. Att ta fram förslag på en långsiktigt hållbar skolstruktur för F-6 som utgår från nämndens styrande principer